

ДУХОВНЕ НАДБАННЯ

ШЕВЧЕНКІАНА РІВНЕНСЬКОГО МІСЬКОГО ТОВАРИСТВА «ПРОСВІТА»

Із наближенням Шевченківських днів у березні згадується страдницьке життя великого українського поета, його жертвна любов до України, його безкомпромісна боротьба за пробудження національної свідомості українців, за волю Вітчизни. Незабаром виповниться двісті років від дня народження Тараса Шевченка, народженого в серці української землі. Він став будителем, пророком і виразником дум її упослідженого, колись гордого козацького народу.

Майже півтора століття тому українська інтелігенція створила товариство «Просвіта», освячене іменем Тараса Шевченка, щоб захистити права, свободу, мову, культуру та гідність українців під чужинськими окупаційними режими. А наукова еліта України організувала Наукове товариство ім. Тараса Шевченка (НТШ), щоб згуртувати найкращі сили вчених для праці рідного народу.

Українська Народна Республіка в перші ж дні свого існування проголосила 9 березня державним святом України та прийняла рішення про масове видання творів Кобзаря в найдешевшому варіанті. Українські повстанці йшли в бій за волю України проти польських, німецьких, радянських окупантів з іменем великого Кобзаря.

У 1988 році товариство «Просвіта» відроджено втретє під назвою «Товариство української мови ім. Тараса Шевченка», бо слово - наша єдина зброя, наш щит, наша молитва. Недаремно вороги всіх мастей - від Скатерини II і Валуєва до новітніх табачників - бузин - наше слово намагаються знищити, зневілювати, вирвати у народу язик. Нічого не вийде! 35 мільйонів українців не легко знищити, ніяких освенці-мських печей не вистачить!

Рівненське міське товариство «Просвіта», стоячи на захисті рідного слова, гідно вписало свою часточку в пошанування пам'яті великого Шевченка, популяризації його творчості. За видавничу справу в Рівненській

«Просвіті» відповідає й успішно її просуває унікальна людина Михайло Борейко - книголюб, подвижник, енциклопедист і патріот України.

Саме він відшукав цікаво виданий Іваном Тиктором у Вінніпезі у 1960 році «Кобзар» Тараса Шевченка під редакцією Василя Сімовича. Це не просто «Кобзар», а з примітками загального характеру, енциклопедія «Кобзаря».

Ось як відгукується про це видання сам Василь Сімович: «Ця книжка, цей перший «Кобзар» для народу, хай буде цілющим ліком на поранені та зболілі народні душі, хай він стане за живий пам'ятник для Того, хто наш народ пробудив до власного, самостійного, незалежного життя».

Академік Микола Жулинський написав чудову післямову до перевидання «Кобзаря» і зазначив, що «Кобзар», підготовлений доктором Василем Сімовичем, є унікальним духовним явищем...

Книгу підготував до друку, віднайшов кошти і видав у рівненській друкарні Михайло Борейко. Видання було присвячене 185-річчю від дня народження Тараса Шевченка, вийшло у 1998 році накладом сім тисяч. Оскільки книга швидко розійшлася, друкарня незабаром повторила наклад. Цей «Кобзар» має бути настільною книгою кожного вчителя, викладача, вдумливих учня та студента.

До 2000-століття від Різдва Христового та 160-ліття виходу першого Шевченківського «Кобзаря» Михайло Борейко підготував факсимільне видання «Кобзаря» 1840 року. Ця книга у 1840 році була видана поза недремлячим оком цензури і випурхнула у світ. Коли цензура спохватилася, було пізно. Чудом перший «Кобзар» дійшов до нашого часу. Вже перший його випуск став сенсаційною, справжньою бомбою в зачумленій тоді Росії Миколи Палкіна.

До ювілею «Кобзаря» кригма вийшла за змістом і шрифтом 1840 року з паралельним текстом сучасного академічного видання. Вдумливі післямови написали відомий шевченкознавець доктор філологічних наук Василь Бородин і кандидат філософських наук Петро Лобас.

І помандрувало нове видання «Просвіти» до Національного музею Тараса Шевченка в Києві, де було презентоване громадськості за участю поважних учених людей: Миколи Жулинського, Сергія Кальченка, Бориса Олійника. «Кобзар» отримали музеї в Черкасах, Каневі, навчальні зак-

лади, університети, бібліотеки України. А ще зі спеціальним дарчим написом був вручений делегатом Всесвітнього форуму українців напередодні Дня незалежності України. Це видання профінансував світлої пам'яті міський голова Рівного Віктор Чайка. Дуже багато зусиль доклав до видання книги, її презентації в Києві та Рівному покійний голова обласної «Просвіти» Петро Кульчинський.

Спільно з Товариством української мови ім. Тараса Шевченка в Чикаго (керівники Віра та Богдан Боднаруки) видано «Правду Кобзаря» Василя Барки, якому у 2002 році виповнилося 95 років. Це збірник статей Василя Барки про правдиве слово великого Шевченка, якого спотворювали, підлаштовували під посткомуністичну ідеологію більшовицькі писаки.

Для українського читача підрадянської України це було справжнім відкриттям. Книгу в Україні не видали. Про це грунтовно написав у своїй післямові «Від правди до істини Шевченка» доктор філологічних наук Ярослав Поліщук.

І ще один «Кобзар» видало Рівненське міське товариство «Просвіта» ім. Тараса Шевченка. Це повне наукове видання «Кобзаря» під редакцією та з примітками Василя Доманицького, яке вийшло 1910 року і його наклад повністю конфіскувала царська цензура. Що так роздратувало російську цензуру? А те, що всі твори Шевченка (за винятком чотирьох) були звернені за його рукописами.

Отже, правдиве Шевченкове слово било по російських окупантах, кликало українців до боротьби - саме такого прагнув Тарас Шевченко:

*Щоб слово пламенем взялось,
Щоб людям серце розтопило,*

*І на Україні понеслось,
І на Україні освятилось,
Те слово. Божеє кадило.
Кадило істини. Амінь.*

З виданням цього «Кобзаря» трапилася майже детективна історія. Дивом він дійшов до нас і зберігається в єдиному примірнику в Національному музеї Тараса Шевченка в Києві. Директором музею тоді був відомий шевченкознавець Сергій Кальченко. Мабуть, працівники музею боялися передати дорогоцінну книгу маловідомому видавцеві в провінцію. Рівненські просвітяни придумали, як добути книгу для перевидання. За нею поїхав до Києва наш просвітянин, тоді підприємець, а нині заступник міністра Григорій Петрук. Просив «Кобзар», залишав у заставу свій «мерседес». Не дали, не повірили. Правда, через деякий час сам Микола Жулинський привіз книгу Михайлові Борейку. Знайшовся спонсор - голова правління ВАТ «РЗВА» Семен Дем'янюк. Книга вийшла у видавництві «Волинські обереги» з післямовою Сергія Кальченка у 2004 році до 190-ліття Тараса Шевченка. Ошатна обкладинка з портретом молодого елегантного Тараса. Книгу приємно взяти в руки і насолоджуватися Шевченковим Словом. Читаючи Шевченка, дивуєшся його пророцтвом, його гірким докором українцям, який особливо актуальний сьогодні:

*За що боролися ми з панями?
За що ми різалися з ордами?
За що скородили списами
Татарській (московській) гребра?
Що ж то нині уродило?
Уродила рута, рута волі нашої
отрута.*

Свєнґіа ГЛАДУОВА,
член ради Рівненського
міського товариства «Просвіта»,
фундатор товариства від 1988 року